

HELE- MAAL VAN DEZE TIJD

Ze schijnen nog te bestaan, docenten die getypte s.o.'tjes kopiëren, thuis alleen een vaste telefoon hebben en niet kunnen appen. Hun leerlingen kunnen terecht bij het LAKS-meldpunt 'Help! Mijn docent is digibeet!'. De **drie docenten** in deze portretten verhouden zich elk op een andere manier tot digitale media. Hoe relateren zij ict-vaardigheid aan hun docentschap?

Tekst: Martijn Laman / Fotografie: Josje Deekens

'IEDERE SECTIE EEN KEY USER'

Jorrit de Boer is docent levensbeschouwing en collega van Sjoerd Visser op het Eerste Christelijk Lyceum in Haarlem. Sinds begin van dit schooljaar wordt hij ingewerkt als ict-coördinator van de school, waar het vaak gaat over 'het leren van morgen'.

"Binnen onze scholengemeenschap zijn we intensief bezig met 'het leren van morgen'. Bij de inzet van digitale middelen is ons uitgangspunt dat docenten professioneel genoeg zijn om zelf te bepalen hoe zij

het hoogste rendement behalen. In die 'leven en laten leven'-situatie komt nu wel beweging. We merken dat leerlingen tegenwoordig echt anders omgaan met informatie. Ze zijn gewend om op hun wenken bediend te worden: als ze een vraag hebben, zoeken ze online het antwoord meteen op.

We richten ons hier steeds meer op *blended learning*. De methode is een basis, maar als docent probeer je zoveel mogelijk extra materiaal beschikbaar te stellen om recht te doen aan verschillen: verwerkingsopdrachten, diagnostische toetsen, noem maar op.

'LESGEVEN DRAAIT OM INTERACTIE'

Sjoerd Visser geeft nu veertig jaar fulltime geschiedenis op het Eerste Christelijk Lyceum in Haarlem. Hij ervaart dat je het boeien en onderwijzen van je leerlingen niet kunt overlaten aan digitale leermiddelen.

“Je moet als docent een entertainer zijn. Kinderen kunnen boeien, dat is heel belangrijk. Voor docenten die dat niet goed onder de knie hebben, zijn tablets of iPads misschien een oplossing. Persoonlijk vind ik dat niks. Lesgeven draait om contact met je leerlingen en dat moet je op verschillende manieren tot stand kunnen brengen, elke les weer. Dat vergt wel ervaring. Wat ik nu doe, had ik veertig jaar geleden niet gekund. Ik vind leerlingen de afgelopen decennia veel minder veranderd dan docenten. Van de zeventig docenten hier zijn er nog maar vijf voltijds, dat zegt wel iets. Al hebben we hier ook onder de jonge docenten zonder meer pareltjes.

'Ik heb totaal niet het gevoel dat ze denken: 'we moeten weer naar die ouwe vent''

Lezen is een van de belangrijkste maar moeilijkste vaardigheden voor leerlingen. Ik vind het doodzonde dat dit in het voortgezet onderwijs slecht gedaan wordt. Ik lees altijd met mijn leerlingen en ik heb totaal niet het gevoel dat ze denken 'we moeten weer naar die ouwe vent'. Ook ik zie de voordelen van internet; ik gebruik films als Elizabeth en dergelijke. Maar alléén als onderdeel van het entertainment, en ik leg er altijd bij uit. Ik denk niet dat YouTube het lezen kan vervangen. Je ziet nu dat zelfs scholen in Silicon Valley weer teruggrijpen naar boeken.

Lesgeven vind ik nog steeds ontzettend leuk, al heb ik door de bredere exameneisen gewoon de tijd niet meer voor lessenseries over China of India. Ik probeer leerlingen vooral te laten ervaren hoe leuk het leren op zichzelf al is; het communiceren, het debatteren, het beredeneren. Dat wordt nogal eens uit het oog verloren. Leerlingen mogen bij mij trouwens gewoon hun mobieltje mee de klas in nemen. Ze nemen mijn lessen bijvoorbeeld op. Ik hoor zelfs van leerlingen die zo'n opname dan bij het avondeten afspelen, waarbij er hele discussies ontstaan over het onderwerp. Dan heb ik toch mooi bereikt wat ik wilde bereiken.”

Hoewel ook ik docent ben, is de afstand tussen mij als ict-coördinator en docenten met ict-vragen best groot. Soms speelt schaamte een rol: 'Dat had ik eigenlijk al moeten weten.' Vanaf volgend jaar leiden we binnen iedere vaksectie een *key user* op; een docent die net iets meer van ict weet en het eerste aanspreekpunt wordt bij ict-ontwikkelingsvragen. Die key users kunnen het ict-perspectief structureel meenemen in sectievergaderingen. Zo krijgt ons toekomstige onderwijs steeds meer vorm.”

'HET DRAAIT OM HET EFFECT OP LEERLINGEN'

Richard van Dijk, van oorsprong biologie-docent, geeft tegenwoordig wiskunde op locatie Thomas a Kempis van het Arenttheem College in Arnhem. Van Dijk geeft twaalf uur les, leidt een project rond verrijkingsprogramma's voor intelligente leerlingen en is samen met collega Lennart Becking kartrekker waar het gaat om digitale didactiek.

"Lennart en ik hebben vooral drie taken. Ten eerste onderzoeken we op welk niveau docenten nu digitale hulpmiddelen inzetten en wat wij of anderen daaraan kunnen bijdragen. Een aantal collega's neemt bijvoorbeeld deel aan een leerlab van de VO-raad, waar we de resultaten van ons werk ook mee delen. Ten tweede bekijken we hoe we een *device* in de klas kunnen introduceren, uitgaand van de behoefte bij docenten en leerlingen. Ten slotte zijn we bezig met de vormgeving van docentontwikkelteams die gezamenlijk specifieke digitale problemen aanpakken. Op onze school werkte ik als een van de eerste docenten met het digibord en software als Geogebra. Tegenwoordig richt ik me steeds meer op de vraag hoe docenten dergelijke instrumenten kunnen inzetten ten behoeve van hun onderwijs. Met programma's als Socrative kun jij zien of je leerlingen de vakinhoud echt snappen en met de app Mentimeter kun je na afloop van een les zien welke begrippen het best zijn blijven hangen. Maar ook: hoe kun je een klas vol tablets managen? Dat zijn interessante onderwerpen.

'Als ik zo'n kubus met een schaar uit papier knip, is het effect hetzelfde'

Het moet wel draaien om het effect op leerlingen. Voor ruimtelijk inzicht kan ik best een app gebruiken om een kubus te bouwen, maar als ik zo'n kubus met een schaar uit papier knip, is het effect hetzelfde. Ik heb wel het idee dat bepaalde leerlingen door zo'n digitale component wat meer gefocust zijn op de stof: ze 'mogen' hun mobiele telefoon gebruiken in de les. Soms kun je leerlingen er echt dichterbij brengen op een onderwerp brengen. Lennart had pas zijn mobiele telefoon gekoppeld aan een 3D-viewer met een Virtual Reality-filmpje over het leven van een vluchteling. Daarmee duiken leerlingen echt in de belevingswereld van vluchtelingen. Daar kan geen verhaal tegenop, toch? Ik begrijp wel waarom het LAKS een meldpunt heeft ingericht, maar betrek leerlingen dan liever direct bij het verbeteren van de kwaliteit van de lessen op digitaal gebied! Daar kan best uit komen dat een groep docenten écht achterloopt, maar als school kun je daar dan goed op inspelen, bijvoorbeeld met scholing."

‘DE KEUZE IS ENORM VERRIJKEND’

Stefan van der Weide is docent geschiedenis en maatschappijleer op scholengemeenschap Stad en Esch in Meppel. Hij schreef interactieve iBooks en maakt al jaren filmpjes over talloze onderwerpen binnen zijn vakgebied. Op YouTube worden die soms duizenden keren bekeken.

“Dat ik filmpjes met uitleg maak, begon vanuit de vraag van leerlingen zelf. Rond 2008 voerden we het werken met laptops in en kwamen digitale schoolborden de school binnen. Ik ontdekte hoe efficiënt het was om mijn uitleg in digitale presentaties te zetten. Van leerlingen kreeg ik al snel de vraag of ik die presentaties via de elo wilde delen, als ondersteuning bij het leren. Dat deed ik. Maar mijn presentaties bevatten weinig tekst. Dus kreeg ik meer vragen: ‘Wat betekent dit? Hoe zat dat ook weer?’ Waarop ik het idee kreeg om van die presentaties video’s te maken en de uitleg in te spreken. Gewoon om het delen makkelijker te maken, heb ik er toen voor het eerst eentje op YouTube gezet. Daar kreeg ik tweets over: ‘Goh, bezig met flipping the classroom?’. Maar daar had ik op dat

‘Onze rol is misschien nog wel belangrijker dan vroeger’

moment nog nooit van gehoord. Ik heb vanaf 2004 nog jaren met krijtborden gewerkt. Het computerlokaal moest je speciaal reserveren. Ik verlang daar niet naar terug. Visueel is het onderwijs nu veel aantrekkelijker voor leerlingen. Vroeger was je als docent ook de belangrijkste informatiebron voor je vakgebied. Koning in eigen klas. Maar als een leerling mijn uitleg nu niet goed vindt, kan hij of zij online zo de uitleg van iemand anders bekijken. Onze rol als docent is misschien nog wel belangrijker dan vroeger, juist door de wereld aan informatie die leerlingen binnen handbereik hebben. Wie zoekt op ‘Tweede Wereldoorlog’, krijgt miljoenen hits. Hoe sorteert je die informatie, waar let je op? Het is mijn taak om leerlingen daarin te begeleiden. Voor docenten zelf kan al die keuze enorm verrijkend zijn. We kunnen lesstof nu veel makkelijker op verschillende manieren aanbieden. Daar ligt absoluut de kracht van ict. En als je daar als docent hier op Stad en Esch vragen over hebt, kun je óók terecht bij een van onze jonge ict-coaches. Dat zijn leerlingen met veel feeling voor ict. Maar de grootste groep leerlingen gebruikt de smartphone toch vooral voor Whatsapp en Facebook. Een Word-document opmaken, blijkt vaak nog best moeilijk.”